

Komentarji

"Jeklarskega trasta"

Jeklarski trust (United States Steel Corporation) stoji pred novim mesecem s svojimi delavci. Organizacija jeklarskih delavcev v generalno stavko jeklarske industrije po vsej državi. Mesec, če trust zmagal, bi magnati vred ne priznala in ne dovoli zvišanja me-

Jeklarska industrija uposljuje delavce v Združenih državah. Koliko jih je danes, ni znano, v normalnih razmerah pa jih je bilo čez dva milijona. Jeklarska industrija je v Združenih državah ena od temeljnih industrijskih Amerike. Temeljne industrijske delavnice, ki pridobivajo siromski, ki je danes najvažnejša, kajti na jeklu temelji civilizacija — brez jekla ni bilo industriji in inženjerske civilizacije.

Jeklarski trust je najmočnejša in najbogatejša veja jeklarskega kapitalizma. Vsi večji ameriški jeklarski trust, so združeni; nočejo poznati zakona, ki je proti njim, interesom, prav tako nočejo nobenih pravic, ki jih delavci.

Jeklarski trust je v teku krize in stotisoče delavcev in o-je dvakrat ali trikrat znižali do 50 odstotkov; po-je skupno znižanje znaša 25 odstotkov. Le del te re-

Jeklarski trust je v teku krize in stotisoče delavcev in o-je dvakrat ali trikrat znižali do 50 odstotkov; po-je skupno znižanje znaša 25 odstotkov. Le del te re-

Jeklarski trust je v teku krize in stotisoče delavcev in o-je dvakrat ali trikrat znižali do 50 odstotkov; po-je skupno znižanje znaša 25 odstotkov. Le del te re-

Jeklarski trust je v teku krize in stotisoče delavcev in o-je dvakrat ali trikrat znižali do 50 odstotkov; po-je skupno znižanje znaša 25 odstotkov. Le del te re-

Jeklarski trust je v teku krize in stotisoče delavcev in o-je dvakrat ali trikrat znižali do 50 odstotkov; po-je skupno znižanje znaša 25 odstotkov. Le del te re-

Jeklarski trust je v teku krize in stotisoče delavcev in o-je dvakrat ali trikrat znižali do 50 odstotkov; po-je skupno znižanje znaša 25 odstotkov. Le del te re-

Jeklarski trust je v teku krize in stotisoče delavcev in o-je dvakrat ali trikrat znižali do 50 odstotkov; po-je skupno znižanje znaša 25 odstotkov. Le del te re-

Jeklarski trust je v teku krize in stotisoče delavcev in o-je dvakrat ali trikrat znižali do 50 odstotkov; po-je skupno znižanje znaša 25 odstotkov. Le del te re-

Jeklarski trust je v teku krize in stotisoče delavcev in o-je dvakrat ali trikrat znižali do 50 odstotkov; po-je skupno znižanje znaša 25 odstotkov. Le del te re-

Jeklarski trust je v teku krize in stotisoče delavcev in o-je dvakrat ali trikrat znižali do 50 odstotkov; po-je skupno znižanje znaša 25 odstotkov. Le del te re-

Jeklarski trust je v teku krize in stotisoče delavcev in o-je dvakrat ali trikrat znižali do 50 odstotkov; po-je skupno znižanje znaša 25 odstotkov. Le del te re-

Jeklarski trust je v teku krize in stotisoče delavcev in o-je dvakrat ali trikrat znižali do 50 odstotkov; po-je skupno znižanje znaša 25 odstotkov. Le del te re-

Jeklarski trust je v teku krize in stotisoče delavcev in o-je dvakrat ali trikrat znižali do 50 odstotkov; po-je skupno znižanje znaša 25 odstotkov. Le del te re-

Jeklarski trust je v teku krize in stotisoče delavcev in o-je dvakrat ali trikrat znižali do 50 odstotkov; po-je skupno znižanje znaša 25 odstotkov. Le del te re-

Jeklarski trust je v teku krize in stotisoče delavcev in o-je dvakrat ali trikrat znižali do 50 odstotkov; po-je skupno znižanje znaša 25 odstotkov. Le del te re-

Jeklarski trust je v teku krize in stotisoče delavcev in o-je dvakrat ali trikrat znižali do 50 odstotkov; po-je skupno znižanje znaša 25 odstotkov. Le del te re-

Jeklarski trust je v teku krize in stotisoče delavcev in o-je dvakrat ali trikrat znižali do 50 odstotkov; po-je skupno znižanje znaša 25 odstotkov. Le del te re-

Jeklarski trust je v teku krize in stotisoče delavcev in o-je dvakrat ali trikrat znižali do 50 odstotkov; po-je skupno znižanje znaša 25 odstotkov. Le del te re-

Jeklarski trust je v teku krize in stotisoče delavcev in o-je dvakrat ali trikrat znižali do 50 odstotkov; po-je skupno znižanje znaša 25 odstotkov. Le del te re-

Jeklarski trust je v teku krize in stotisoče delavcev in o-je dvakrat ali trikrat znižali do 50 odstotkov; po-je skupno znižanje znaša 25 odstotkov. Le del te re-

Jeklarski trust je v teku krize in stotisoče delavcev in o-je dvakrat ali trikrat znižali do 50 odstotkov; po-je skupno znižanje znaša 25 odstotkov. Le del te re-

Jeklarski trust je v teku krize in stotisoče delavcev in o-je dvakrat ali trikrat znižali do 50 odstotkov; po-je skupno znižanje znaša 25 odstotkov. Le del te re-

Jeklarski trust je v teku krize in stotisoče delavcev in o-je dvakrat ali trikrat znižali do 50 odstotkov; po-je skupno znižanje znaša 25 odstotkov. Le del te re-

BEDEN POLOŽAJ RUDARJEV NA ANTRACITU

Vladni preiskovalci priporočajo izenačenje dela ali skrajšanje delovnika in zavarovanje. Velika brezposelnost

Washington. — Komisija za preiskavo položaja rudarjev na antracitu pravi v svojem poročilu delavski tajnici Frances Perkinsovi in direktorju NRA Hugh Johnsonu, da se mora vlada lotiti tudi antracitne premogovne industrije ter skušati omiliti veliko bedo, ki klije na telesu velike brezposelnosti.

Komisija je preiskala položaj v polovici antracitnega okrožja in povsod je našla veliko bedo. V komisiji so profesor Carter Goodrich s kolumbijske univerze, Hugh S. Hanna iz departmanta za delo in David J. Price iz poljedelskega departmanta. To komisijo je imenovala delavska tajnica pred nekaj meseci in ji naročila, naj študira položaj z vidika rehabilitacije.

Komisija priporoča obširnejši program za izboljšanje rudarskega položaja na antracitu. Potrebno je drastično skrajšanje delovnika ali pa izenačenje dela. Komisija je mnenja, naj se delovnik skrajša na 32 ur na teden s pravilnikom, ki je sedaj v delu. Če pa do tega ne pride, tedaj se naj izenači pa delovnik in da čim večjemu številu rudarjev priliko do nekolikanskega zaslužka, kar pomeni delitev dela.

Temu se rudarji ne upirajo, ampak že več let zahtevajo, da družbe, ki obratujejo več rudnikov, razdele delo med vse rudarje enako. Tudi stavkali so že za to zahtevo. Komisija omjena, da ima ta stvar svoje meje. Če bi šli predaleč z delitvijo ali z izenačenjem dela, se lahko zgodi, da bi bila revščina le še bolj posplošena, ker bi zaslužek ne zadostoval niti za najpotrebnejše stvari. Izenačenje dela pomeni le izenačenje bede.

Komisija pravi, da je tisoče rudarjev na antracitu, ki ne bodo nikdar več upošleni v tej industriji. Vseled tega priporoča vladi, naj se prične baviti s podokostenimi farmami, na katerih naj jih naseli. Drugi izhod bi bil, da se ne na antracitnem polju, kjer živi milijon ljudi in pol milijona teh je odvisnih direktno od antracitne industrije, razvije težka industrija, ki bi dala zaslužka tisočem odvisnim rudarjem. To je pa le pobožna želja. In soditi po doseganih "uspehih" z nase-ljevanjem brezposelnih na farme (farmarje pa s farm!), bo tudi ta del priporočila ostal le pobožna želja.

Komisija priporoča tudi uvedbo zavarovanja rudarjev proti brezposelnosti. V sklad naj bi prispevali rudarji in operatorji. Zavarovalni sklad naj bi upravljali zastopniki rudarske unije in operatorjev.

Po vseh rudarskih mestih in revirjih je komisija našla veliko brezposelnost in naravno tudi veliko bedo. V mnogih revirjih je polovica rudarjev brez dela, v nekaterih tudi več. V Mahonoy Cityju s 15.000 prebivalci jih je prizadetih vsled brezposelnosti 13.800. V februarju je od 4000 rudarjev delalo le 550. V Lykensu je 46% prebivalstva na relifni listi.

Nad 80% antracitne produkcije je v rokah osmih velikih družb, ki so za svoje delničarje nagrabile milijarde. Te družbe so v tesnih stikih z železnici, ki prevažajo premog, vse skupaj — premogokopne družbe in železnice — so pa v rokah newyorških in filadelfijskih bankirjev ter drugih magnatov.

Priporočila komisije, če bi jih vlada in magnatje izvedli, jih vlada in magnatje izvedli,

(Daje na 2. strani.)

Trgovinska kriza med sovjetsko Rusijo in Ameriko

Rusija vključena med one države, ki so defaltirale svoj dolg Združenim državam in ki zaradi tega ne dobe kredita

Moskva, 7. maja. — Sovjetski oddelek za zunanjo trgovino je odredil, da se ustavijo vsa naročila v Združenih državah. Sovjetska vlada bo kupila v Ameriki le one stvari, ki jih ne bo mogla dobiti nikjer drugje. Zastoj v sovjetsko-ameriški trgovini bo trajal toliko časa, dokler se ne reši vprašanje ruskih dolgov Ameriki. Sovjeti so zelo jezni nad odlokom ameriške vlade, ki je pristela Sovjetsko unijo med svoje defaltirane dolžnike in ji kot taki odrekla trgovske kredite na podlagi Johnsonovega zakona. Sovjetska vlada se odločno brani, da bi priznala Kerenjskijev dolg.

Washington, D. C. — Justični departament ameriške vlade je zadnjo soboto naznanil, da je le šestorica tujih držav upravičena do ameriških trgovinskih kreditov na temelju Johnsonovega zakona. Te države so: Anglija, Italija, Letška, Finska, Litva in Čehoslovakija. Te države redno odplačujejo svoje dolgeve Ameriki.

Vse ostale dolžne države so defaltirale (ustavile) plačila obresti in glavnice in po Johnsonovem zakonu ne smejo dobiti ameriških kreditov.

Defaltirane države so: Sovjetska unija, Francija, Nemčija, Avstrija, Ogrska, Poljska, Belgija, Jugoslavija, Estonija, Grčija, Armenija in Nikaragva.

Anglija, Italija, Čehoslovakija, Letška in Litva so doslej dale le majhne dele odplačil kot "znamenje dobre volje", da bi rade plačale več, če bi mogle, in zaradi tega jih ameriška vlada ne šteje za defaltirane.

Rekordna vročina in suša na srednjem zapadu

Deset držav že mesec dni brez dežja. Farnska letina v nevarnosti uničenja

Chicago. — Rekordna vročina, kakršne še ne pomni zgodovina vremenskih birojev za prvi teden v maju, traja že deveti dan po vsem srednjem zapadu, obenem pa pritiska žgoča suša, ki grozi uničiti pridelek koruze, pšenice, sočivja in sadja v najmanj desetih državah. V državah Iowi, Wisconsinu, Nebraska in severnem Illinoisu ni bilo poštenega dežja že okrog mesec dni. Zadnji trije tedni v aprilu so bili mrzli in suhi, dne 30. aprila je pa prišla huda vročina, ki je pripekala ves zadnji teden, toda v nedeljo 6. maja je dosegla najvišji rekord. V Sioux Cityju, Iowa, se je temperatura dvignila na 100 stopinj Fahrenheita, dočim je bilo v Chicagu in okolici 92 stopinj.

Druge države na srednjem in severnem zapadu, ki so prizadete po zgodnji vročini in deloma po suši, so: Indiana, Missourij, Minnesota, obe Dakoti in Kansas.

Čikaški vremenski biro je v pondeljek napovedal hladnejše vreme, toda brez dežja.

Nemški "Diogen" moral v zapor

Monakovo, 7. maja. — Raimund Reiser, ki je nedavno pribelem dnevu nosil po ulici svetilko z napisom "Iščem pravico", je dobil mesec dni zapore. Mož je našel pravico!

Trockij bo izgnan na majhen francoski otok

Pariz, 7. maja. — Francoska vlada namerava poslati Leona Trockija na otok Daix, ki ima tri milje površine in sto prebivalcev. Ta otok bo Trockijeva "Sv. Helena".

FIASKO "NEW DEALA" V TEKSTILNI INDUSTRIJI

Upošlenost je padla na najnižjo točko v dobi depresije. Administracija baje za znižanje delovnika. Suspenzija produkcije v svilni industriji

New York. — (FP) — Tekstilna industrija, predvsem tovarne za volneno blago, sukno in svilo, se je pričela zvijati v novih krčih kapitalistične bolezni — depresije. V tovarnah za volneno blago, sukno in svilo je brezposelnost na najnižji točki, odkar je počelo kapitalistično gospodarstvo leta 1929. Položaj v tekstilni industriji kot taki tudi ni dosti boljši.

Da preprečijo novo demoralizacijo, so svilni podjetniki zaključili, da bo od 14. do 21. maja počivala vsa svilna industrija. Z obratom preneha 900 tovarn in 30.000 sviloprečev bo dobilo teden dni počitnic, seveda neplačanih. Ta korak je potrdil tudi pravilniški odbor NRA.

S to splošno suspenzijo produkcije upajo svilni magnatje na tolikšen padec zaloge, da bo odvrnjena nevarnost skrahiranja cen in demoralizacije plač. Vsa skladišča so nabita s svilo, trg pa izdatno manjši ko prej radi visokih cen.

Brezposelnost je velika tudi v tekstilni industriji, kateri pravilnik dovoljuje obratovanje po 80 ur na teden — dva šifta. Podpredsednik tekstilne unije Frances Gorman pravi, da je delovnik predolg in da se tega zavedata tudi Roosevelt in Johnson, ki za kulami baje delujeta za znižanje na 30 ur na teden. Nista pa gotova, ali naj pride do tega z modificiranjem pravilnika — ali pa z uzakonjenjem Conneryjevega načrta, ki določa splošni 30-urni teden za vse industrije.

Tudi če vlada to izvede — skrajšanje tednika na 30 ur, za kar pa ni dosti upanja kljub veliki brezposelnosti — kapitalizma ne bo ozdravila. Brezposelnost bi se sicer nekoliko zmanjšala, ne bo pa izgnila, dokler ne izgine profitni sistem — kapitalizem.

To nehoti priznavajo tudi kapitalisti, ki pravijo, da bi z novo redukcijo delovnika narasli produkcijski stroški in konsekvntno tudi cene. To pomeni, da se kupna moč delovnih mas ne bo dvignila, ampak ves gospodarski položaj le sunil v drugo nadstropje. Fundamentarno ne bo nobene spremembe, ker bo glavni stebel kapitalistične produkcije — profit — ostal nedotaknjen.

Spet tri bombe na Dunaju

Dunaj, 7. maja. — Bombe, skrite v kovčegih, so večeraj popoldne eksplodirale na treh železniških postajah na Dunaju in naredile veliko materialno škodo, toda ranjen ni bil nihče. Razstrelbe, ki so bile očividno namenjene za demonstracijo proti Dollfusovemu režimu, so bile uravnane za tak čas, ko je bilo najmanj potnikov in nameštencev na postajah. Prizadete postaje so zapadna, vzhodna in Asplant.

New York bo še imel "slume"

Albany, N. Y. — Zakonaki osnutek, ki je bil naperjen proti newyorškim slumskim stanovanjem in je prepovedoval bivanje v brezokenskih stanovanjih, je bil ubit v odseku. Legislaturna je končala zasedanje.

Rooseveltova civilna armada zgradila 21.907 mostov

Washington, D. C. — Civilna armada mladeničev (CCC) je doslej zgradila 21.907 mostov in zdaj gradi nadaljnjih 2678. Ta armada, v kateri je čez 300.000 mladeničev od 18. do 25. leta, je na delu že leto dni. To poroča Robert Fechner, direktor CCC.

Velesile besno tekmujejo v pripravah na vojno

Pleteninarji zagrozili z veliko stavko

Prvega junija bo v Readingu odločilo delo 14.000 nogavičarjev, če se podjetniki ne podajo

Reading, Pa. — (FP) — Stirinast tisoč nogavičarskih delavcev v Readingu in drugih mestih okraj Berks je zagrozilo, da s 1. junijem prenehajo z delom, če podjetniki prej ne pristanejo na kolektivne odnose z unijo in izravnavanje vseh sporov po skupnih odborih.

Federacija nogavičarskih delavcev je prišla do tega zaključka, "ker se podjetniki še niso naučili, da pomeni kolektivno pogajanje nekaj več kakor pa sprejemati delavske zastopnike v uradih ter odgovoriti na vse zahteve z ne," je rekel predsednik unije Emil Rieve. Stavka bo torej nekakšna delavska šola za podjetnike.

Prišla bo ob obletnici velike revolte tukajšnjih pleteninarjskih delavcev, ki so zgodaj lanskega poletja prižgali nit splošnim delavskim revoltam. Velika stavka je trajala skoraj dva meseca, nakar so se nogavičarski baroni podali posili. Takoj je bilo razvidno, da so priznali unijo z velikimi pridržki in pomisleki, ki so privedli do sedanje situacije.

S politiko diskriminacije nadaljujejo od prvega dne do danes. Delavskim zastopnikom se rogaje v obraz in zahrbtno ter smatrajo kolektivne odnose za farso. Ves čas so pa na delu, da bi delavce omrežili v svojih kompanijskih unijah. Zadnje čase postajajo še bolj arogantni, ker smatrajo, da so odloki delavskega odbora prišli ob veljavo.

Zdaj je Federacija nogavičarskih delavcev naznanila podjetnikom, da je konec šestmesečne pogodbe, ki je bila sklenjena v zadnjem januarju. Unija zahteva prisilno izravnavanje delavskih pritožb, konec diskriminacije in pravico do kolektanja unijskih prispevkov v tovarnah. Medze v tukajšnjih nogavičarskih tovarnah so enake ko v 80% vseh ostalih tovarnah te industrije.

Relifna administracija se podala "kilentom"

Brezposelni mornarji bodo še v bodoče "gospodarili" v vladni hiši za brezdomce

Baltimore, Md. — (FP) — Tukajšnji brezposelni mornarji, katere je relifna administracija skušala izgnati iz stanovanjske hiše za brezdomce in jim vzeti iz rok pomožne postaje, so po enem tednu "stavke" zmagali na vsej črti.

Z državnim relifnim administratorjem H. Greensteinom so sklenili pogodbo, da še v bodoče ostanejo v posloju ter upravljajo relifno postajo ko v preteklosti. Na relifno listo bodo ponovno vpisani vsi brezposelni mornarji, ki so bili črtani. Relifna administracija je obljubila, da bo prenehala s stavljenjem zaprek upošlevalni mornarski agenciji, katero so organizirali brezposelni in levičarska Marine Workers Industrial unija.

Proti odpravi obstoječega relifnega sistema v Baltimoru so se brezdomski mornarji borili na dveh frontah, tukaj in v Washingtonu. V glavno mesto so nedavno poslali deputacijo, ki je po enem tednu moledovanja v uradih federalne pomožne administracije uspeša s svojo misijo. Sprvega so jim rekli, naj gredo k vragu, končno je pa pomožni

Japonska, Nemčija in Francija vodijo oboroževalno tekmo. Mussolini se je tudi prištulil in dodal 50 milijonov za bojne ladje

Zeneva, 7. maja. — Srdito tekovanje v oboroževanju je spet v polnem razmahu med velesilami v Evropi in Aziji. Tudi Združene države ne zadržujejo in Roosevelt je nedavno odredil zgraditev velikega števila novih bojnih ladij.

Diplomati, ki vodijo razorožitveno akcijo, osredotočeno v razorožitveni konferenci Lige narodov, so silno alarmirani in izgubljajo zadnje upanje na kak uspeh, ko bodo ta mesec spet poskusili oživiti razorožitveno konferenco.

Japonska se mrzlično pripravlja na vojno in nihče ne dvomi, da je ta vojna namenjena Rusiji, da si imajo japonski militaristi še nedovršene načrte svojih operacij na Kitajskem. Nemčija, odkar jo je Hitler potegnil iz Lige narodov, je na vsej črti v revolti proti versajski mirovni pogodbi. Da to svojo revoluto dobro podpre z oboroženo silo, se deloma očitno, še bolj pa skrivaj oborožuje na vse kripke. Nemški vojni budžet je letos zvišan za več kot sto milijonov dolarjev. Hitlerjeva vlada se je zlasti vrgla na pridobitev bojnih letal in jih skuša nakupiti čim večje število, še več pa izdelati doma.

Francija kaže na Nemčijo in odločno izjavlja, da zdaj še misli, ne more na kakšno razorožitev. Francoska vlada zdaj namerava podaljšati dobo obvezne vojaške službe.

Mussolini seveda tudi noče nič ališati o kakem razoroženju. Italija je v zadnjih dveh letih povečala moštvo svoje bojne mornarice in letalske flote za 43.000, pred nekaj dnevi je pa Mussolinijeva vlada zvišala izdatke za mornarico za 50 milijonov dolarjev.

Poljska je povečala svojo stalno armado od 280.000 na 340.000 mož; isto delajo Čehoslovakija, Rumunija in Jugoslavija.

Sovjetska Rusija ima danes 670.000 mož svoje stalne armade; pred dvema letoma je bilo 562.000 mož. Zadnje čase so sovjeti nakupili 432 letal in dvignili so svojo letalsko floto na 2700 letal. Večji del te oborožene sile je seveda v vzhodni Sibiriji, kjer sovjetska vlada pričakuje napada od Japoncev.

Edini dve deželi, ki sta v zadnjih letih zmanjšali svojo armado, sta Anglija in Švica. Toda Anglija ni nič na izgubi; kolikor je omejila svoje čete na suhem, toliko bolj je povečala svojo bojno mornarico.

Konferenca farmerjev o "new dealu"

Madison, Wis. — Od 9. do 13. julija se bo tukaj vršilo veliko farmersko zborovanje, katerega sponzorira American Institute of Cooperation. Na konferenco se pričakuje 1500 zastopnikov farmerskih organizacij. Razpravljali bodo o prisilni kontroli produkcije in o farmerskih združenjih pod "novim dealom".

administrator Wm. J. Plunkert pristal na nadaljevanje relifnega aranžma in pohvalil delavsko upravo pomožne postaje. Pozneje je na to pristal tudi državni direktor.

Oskrba brezposelnih mornarjev je v Baltimoru veliko boljja ko v drugih pomorskih mestih vzhodne obale in ob Velikih jezerih. Po tej zmagi so tukajšnji brezposelni mornarji naredili načrt, da bodo skušali organizirati svoje tovariše v poklicu in bedi tudi v drugih mestih in na sličen način kakor so organizirani v Baltimoru.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE
NARODNE PODPORNE JEDNOTEOrgan of and published by the Slovene
National Benefit SocietyNarodna: za združeno državo (sloven
Chicago) \$0.50 na leto, \$0.50 na pol
leta, \$1.50 na četrti leta; za Chicago in
\$0.75 na leto, \$0.75 na pol leta; za in-
ternacijo \$0.50.Subscription rates: for the United States
(except Chicago) and Canada \$0.50 per year,
Chicago and Europe \$1.00 per year, foreign
countries \$0.50 per year.Cena glasilov po doplačilu. — Subskripcije se
vračajo.
Advertising rates on agreement. — Manu-
scripts will not be returned.

Naslov na vas, kar ima stik s listom:

PROSVETA

3637-49 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS.

138

Datum v oglepju, na primer (April 30,
1934), poleg valnega imena na naslovu po-
moči, da vam je s tem datumom potekla
subskripcija. Ponovite jo pravočasno, da se
vam list ne "izide".

Domač drobiž

Padec pri delu

Cleveland. — Jack Bogataj, star 35 let, je s svojim tovarišem vred padel na tla pri barvanju nekega poslopja, ko se je utrgala vrh, ki je držala oder. Poškodbe niso bile težke in so ga kmalu poslali iz bolnišnice domov.

Nov grob v Penni

Onnalinda, Pa. — Tu je umrla Marija Znidarski, roj. Obreza, stara 57 let in doma iz Podskrajnika pri Cerknici, po domače Cipkova. V Ameriki je bila 32 let in članica nekega slovaškega društva, toda petero njenih otrok je pri družtvu št. 451 SNPJ in bila je zvesta čitateljica Prosvete. Zapušča štiri sinove in tri hčere.

BEDEN POLOŽAJ RUDARJEV
NO ANTRACITU

(Nadaljevanje s 1. strani.)

bi položaj nekoliko omilila. Ni pa dosti pričakovati od teh polovičnih reform. Na eni strani ima premogovna industrija resnega konkurenta v nafti — petroleju — na drugi pa v elektriki. Brez socializiranja vseh treh industrij ne bo nikdo dosti izboljšal položaja rudarjev.

Tega vprašanja se pa komisijska ni dotaknila. In čeprav bi bila to storila, bi bilo utopično pričakovati od sedanje ali pa katere druge kapitalistične vlade, da bi se ozirala na taka priporočila. Gotovo je to, da se bodo premogovni operatorji upirali tudi "reformam", katere komisija priporoča.

Končna resnica je, da bodo z vsemi polovičnimi reformami le posplošili bedo, ne pa je odpravili, dokler ne pride do socializiranja premogovne in drugih industrij. Na to pa niti rudarji še niso pripravljeni, vsled česar bo beda še nadalje njih spremljevalka.

Rudarji obetajo s stavko proti
pravilniku

Butte, Mont. — Splošno stavko proti pravilniku za bakrene rudnike so indorsirali tudi tukajšnji obratni inženirji. Za stavko so se izrekli 8 proti 1. Akcija je podzela rudarska unija, ki zahteva zvišanje mezde na \$1.25 na uro za kopače bakrene rude in druge delavce, za inženirje pa proporcionalno višje. Pravilnik določa le 47.5c minimalne plače na uro ali pet centov manj kakor je sedanja plača.

"Kakor vse druge pravilnike so tudi tega sestavili delničarji z vidika, da dobe večje profite", pravijo unijski uradniki. Anaconda Copper Mining Co. plačuje svojega predsednika kraljevsko \$250,000 na leto in to ves čas krize.

Bogoslovci se navzemajo
radikalizma

New York. — Radikalni bogoslovci Union Theological seminarja so pozdravili prvi maj z rdečo zastavo, katera je vihrala na poslopju več ur — dokler je ni opazil neki profesor.

Največji mecen te protestantske bogoslovne šole je Rockefeller. Kljub temu pa je "gnezdlo radikalizma". Radikalni študentje, komunisti in socialisti, pravi, da se dobro zavedajo, da po graduiranju ne bodo dobili mesta v cerkvi. "Pripravili se bomo pa za razredni boj".

Glasovi iz naselbin

Zanimive beleške iz raznih krajev

Skupni koncert

Noranda, P. Q., Kanada. — Ze dolgo časa ni bilo dopisa v Prosveto iz tukajšnje naselbine, v kateri smo pred kratkim ustanovili oziroma obnovili pevski zbor Zvon, ki se bo obenem pečal tudi z dramatikom. Da nam bo to bolj omogočeno, je naš Zvon postal član Prosvetne matice JSZ in bo prispeval \$1 mesečno.

Da bomo mogli bolj uspešno delovati, smo stopili v tesno zvezo s hrvaškim neodvisnim pevskim zborom Napredak, ki je tudi na popolni delavski podlagi. Naš pevski zbor uči vrli pevovodja Frank Krnc.

V nedeljo, 29. aprila, smo priredili skupni koncert z zborom Napredak. Zal, da so bile zapreke oziroma so delali na vse načine, da poslabšajo naš skupni koncert. Ko je bilo razglašeno, da se vrši skupni koncert, so hitro "brača" Srbi poklicali "brača" Črnogorci iz Kirkland Lake, Ont. da priredijo v tukajšnji naselbini Rouyen, v Poljskem narodnem domu isto nedeljo svojo starodavno zgodbo "Balkan-sko carico". Potem, ko so bili na-š pozivi na vidnih mestih Norande in Rouyena, jih je nevidna roka (seveda ponoči) potrgala dol. In to se je zgodilo dvakrat.

Naš koncert je bil napovedan za nedeljo zvečer ob 8. Povabili smo tudi Ukrajince iz Robitničkega doma, ki so se drage volje odzvali ter nam dali nekoliko programnih točk. Ker je nekoliko naših tovarišev Slovencev pri tukajšnji godbi, je prišla igrati cela godba. Prišli smo v Hrvaški dom, kjer se je vršil koncert ob pol osmih zvečer, kjer smo priredili za občinstvo vse potrebno. Godba je začela takoj igrati in malo pred osmo je začelo občinstvo prihajati v dvorano. Naval je bil velikanski.

Točno ob 8. je Marko Verderber pozdravil občinstvo ter opisal naš delavski položaj ter pomen skupnega koncerta. Govor je sledil velikanski aplavz. Potem se je zagrinjalo odprlo in člani zbora Napredak, med katerimi je nekoliko naših pevcev, so zapeli "Radnički pozdrav". Potem je nastopil Martin Gosena, ki je orisal Slovence in Hrvate, da smo kakor en narod, ki se skupno boril dolga stoletja. V današnjih časih, v tej tuji deželi, moramo biti edini kakor še nikdar prej, ker nas vse delavce teži enako breme. Po končanem ognjemitem in jednatem govoru je nastal velikanski aplavz in odobravanje od občinstva. Nato se je odigralo nekaj točk in spet se je prikazal naš Martin z naznanilom, da bosta moška zbora Zvon in Napredak skupno zapela pesem "Triglav moj dom". G. je spet v krasnih besedah razložil pomen skupne pesmi, potem pa je skupno zapelo okrog 35 moških, da je kar zagrmelo, kakor da bi se res sam Triglav slišal. Nastalo je velikansko navdušenje pri občinstvu.

Potem so nastopili Ukrajinci, ki so med drugimi svojimi pesmi zaplesali tudi "kozačka". Dve mladi Ukrajinki sta zapeli solo-speva v angleščini. Med našim slovenskim mešanim zborom je pela Mary Novak "Vsi so prihajali". Njeno petje je bilo krasno in uverjeni smo, da bo drugič še boljše.

"Hiš'ca ob cest' stoji" je odpel John Salmić z uspehom. Mešan zbor je dobro zapel, a upati je, da bo v drugič še boljše.

Gotovo bo kak napeti kritik zabavljaj, a pomniti je, da naš zbor je šele prvič nastopil ter se potrudil kolikor je bilo v najbolj moči. Upati je, da bo drugič boljše. Zahvala gre vsem našim pevkam (Novak, Mulec, Perko, Sopčić, Avber, Kuplenik in Pirc), ki so kljub temu da so doma zelo zaposlene prihajale k pevskim vajam ter pripomogle k uspehu po svoji najboljši moči.

Občinstva se je nabralo toliko da ljudje niso mogli več v dvorano, ki je bila nabito polna. Bil je veliko točk na programu, pa jih ni mogoče opisati posamezno. Take edinstosti in toliko občinstva v takem razpoloženju še Hrvaški dom ni videl. Po 11. uri je koncert zaključil.

V imenu zbora Zvon se je zahvalil tovariš Gosena, za zbor Napredak pa tovariš Legac. Potem se je začela zabava in ples. Torej kljub razdiranju raznih "brača" se je koncert sijajno obnesel. To jim naj bo v dokaz, da med Slovenci in Hrvati ni meje in je ne bo. Vsi smo delavci in le v skupni delavski slogi je moč. Dovolj so nam razjasnili tovariši Verderber, Gosena in Legac. Vsa čast vrlim Slovincem in Slovenkam, ki so nas v tako lepem številu obiskali. Manjkalo je sicer par rojakov, ki so morali iti ravno tisti večer na delo. No, manjkalo je tudi nekaj vinskih bratcev, toda pustiti moramo vsakemu njegovo veselje in zabavo.

Slovenci in Slovenke! V kratkem bomo spet priredili koncert in igro šaljive vsebine. Naš Zvon bo spet zapel nekoliko narodnih pesmi in Hrvati bodo tudi dali par točk. Tudi naše Ukrajinke in Ukrajinci bodo spet zaplesali "kozačka" v svojih lepih narodnih nošah. Želijo bi, da nas takrat polnoštevilno obiščete. Ne bo vam žal! Naše geslo je: "Delavec k delavcu brez razlike na vero in narodnost". Naj vlada med nami le bratstvo in edinstvo in skupni borbi za boljšo bodočnost.

Za odbor pev. društva Zvon,
M. J. Zalec.

Pogled navzgor

Eveleth, Minn. — Dne 12. aprila je sneg spet pobelil zemljo za tri palce, a površje ni bilo bele kakor bi moralo biti. Na vrhu snega je ležala plast drobnega prahu. To je iz mojega dimnika, sem si mislil, a ko sem se ozrl vanj, je kadil proti severu.

Stopil sem dalje na planjavo proti jugu, a povsod enak prah, povsod lepo razsejan, kakor da ga je razsejala večja roka. Od kod ta prah? Saj so mesta tu majhna in industrijski dimniki malo kadijo. Ali je iz gozdov, z juga ali iz vesoljstva? Časopisi so zabeležili novico in pojasnili, da je prah z juga, kjer so razsežna polja in veter dviga prah ter ga nosi proti severu, kjer pada na tla. Vsako leto pride po zraku obilo prahu na sever, toda do danes ga še nismo videli. In to je novo. Kako je to, da ljudje, ki gledajo sneg, ne vidijo prahu? Kako je to, da človeški pogled ne vidi stvari velikega obsega?

Ljudje ne vidimo zato, ker pogled ni središče vida. Oči so le okna v steni, ki proizvajajo svetlobo. Ako ni nikogar za oknom, oko ne more videti. Prah je kralj ozračja ter pada za snegom iz višin. Veter prenaša prah z juga na sever. Le naj pada sneg in prah, samo da ne lomita streh, ker prinašata dramatične snovi, ki bodo oživele rastlinstvo ter mu dale boljšo rast. Pomladni sneg je kmetov gnoj, pravi slovenski izrek, ki vrebuje dokaj resnice.

Prah, ki pada s pomladnim snegom, je prepojen z etrom, ki ga poznamo vsi, ker eter uspeva. Spanje je sanja, ki spaja človeka z oddaljenim. Ko sem prvič vdihnil eter vase, sem zadremal nekaj hipov, v katerih sem videl in čul besneče vodovje, ki se je penilo preko jezov. Nato sem se zdrnil, a vsak zvok glasov in hrup vodovja je šel brenel v posluhu. Od kod ta kosček silnega življenja?

Človek je obdan s prirodnimi silami, ki stoje vsenaokrog v planjah in vrstah kakor konji na sejmu. Življenje je v njih in treba se je ozirati navzgor v oblake, v blisk in grom. Saj ti pogledi ne peljejo drugam kakor v mladost in v življenje naših dedov, k grozi in solzam naših mater, katere so blagoslovljale nevihte, da z vero in molitvijo odvrnejo prihod pogubonosnih olakov nad polje, kjer je raslo vse, kar so potrebovali za življenje. Solze so znamenje misli, sila, ki se sreča z naglim prirodnim pojavom, katerega pogled ne prenese. Zato se slovenskim delavcem ni treba sramovati opisov iz preteklosti, niti svojih dedov in mater, ki so v borbi s prirodnimi elementi verjel v vraže ter se držali šeg iz daljne preteklosti. Še delujejo naj, da se ti sviti še bolj zgostijo ter zberejo in spoznajo, ker le potem, ako imamo stvar v rokah, jo lahko denemo na rešeto in najdemo zrna.

Zopet je zahrumela nevihta na Kranjskem, nad vasm, nad poljem in ljudje so prestrašeni zbežali v hiše. Nevihta zadrvi ter se ustavi, ko se izteče. Žene so blagoslovljale neurje z blagoslovljeno vodo in molile, a pomagalo ni nič. Nevihta je hrumela s svojim zamolklim bobnom, blisk in grom je križal in udarjal.

Vsi so bili pritekli v hišo in vzdihovali, le deda ni bilo. Kje je ded? sem vprašal. In sem tekal naokrog deda iskati, kajti ob vsakem neurju sem bil najrajši pri njem. Pod kozolcem sem ga našel, toda bil je miren in zamišljen v svoje delo. Kaj se ne bojiš v tej nevihti biti zunaj, nevihti, ki besni, da ni mogoče gledati predse? sem vprašal. Ded se je ozrl v oblake ter z dolgim pogledom strmel tja. Blisk z bliskom je švigal ter vnel grom, da se je zemlja tresla. Tako hladnokrvno gleda učitelj v šoli, kadar razkazuje učencem nov predmet. Pogled naj se upira v oblake, ker to bo človeka navduševalo, je rekel ded.

Po mnogih letih vidim, da so bile njegove besede resnične. Da, človek se mora prirodnim silam postaviti nasproti, na višino, ki prinaša navdahnjenje. Vrhutega sem spoznal, da sama opozicija ni dovolj. Opoziciji mora slediti dejanje, katero edino daje stvarjem vrednost. Zato ni misliti in pri tem obstati, ampak misliti ter se spuščati v dejanja, katerim naj misel odpira pot ter daje silo za pohod. Dejanje naj osvaja. Toda osvajanje samo ne dopolnjuje dejanja. Za osvojenjem je treba uporabiti, kar se je osvojilo. Pogled navzgor gre preko plasti prahu, proti oblakom z osvežujočo silo in novimi gibi. J. Kovacich.

Vesti iz rudarske naselbine

West Frankfort, Ill. — V razupitem okraju Franklin je vse mogoče, kar priča slučaj Johna Swontaka, ki je bil poslan v umobolnico. Swontak ni ameriški državljani in menda Slovak po narodnosti, spoznan pa je bil umobolnim, ker je jedel pasje meso. Bival je v štirisobni hišici v Valierju, kamor je bil prišel preiskovalec od pomožne komisije, ko je Swontak prošil za podporo. Ta preiskovalec je zapazil meso, ki je viselo v kotu, kar ga je osupnilo. Vprašal je Swontaka, če je ubil kozo, ker ima toliko mesa, dobil pa je odgovor, da je tisto pasje meso. Povedal je, da je pes napadal sosedove otroke in zaradi tega je sosed prošil nekega policaja, naj

—Federated Pictures.

Kako država New York skrbi za svoje stare državljane. Staraka na sliki je dobila dovoljenje, da lahko igra in berači cene na ulici.

psa ustrelil. Swontak je ubitega psa odnesel domov, kjer ga je dal iz kože in kose mesa obesil v svoji sobi. Preiskovalcu je tudi povedal, da mu je žena umrla l. 1908 in od tistega časa je živel sam. Zadnje čase je bil brez dela in jela, toda krasti ni hotel. Nosil je pse, ki jih je ustrelil policaj, domov in jedel pasje meso, katerega je zmešal s čebulo in česnom, da je bilo užitno.

Swontak je prišel v Ameriko l. 1907. Delal je v premogovniku v Red Cityju in živel v naselbini Mason. Nekega večera, ko je šel na delo, je padel v šaht, kakih 40 čevljev globoko in se poškodoval. Tu prevladuje mnenje, da mož ni blazen. Bil je lačen in je večkrat apeliral na pomožni odbor za podporo, pa mu je niso dali. Da je utešil glad, je moral jesti pasje meso. Dne 26. aprila ga je zdravnik J. E. Lewis spoznal za blaznega, nakar so ga poslali v umobolnico. Izgovor se seveda lahko najde, da se gotove osebe iznebijo odgovornosti, ker niso hotele reče, ki je živel v bedi, pomagati.

Sramota je za deželo, kjer je toliko poljskih pridelkov, da jih vlada uničuje in še plačuje za to delo, ker se take stvari dogajajo. Siromak je delal vse svoje življenje za požrešne kapitaliste, nazadnje pa je moral uživati pasje meso, ker mu je bila podpora odklonjena.

Obe zbornici državne legislature sta glasovali za predlog, da dobe progresivni rudarji referendum. Vprašanje je sedaj, če bosta governor Horner in predsednik Roosevelt to odobrila.

Pred kratkim je bila v West Frankfortu ustanovljena nova organizacija — Illinois Workers Alliance, ki hitro napreduje in ima že nad šeststo članov. Pričakuje se, da bo število članstva kmalu naraslo na devet tisoč v okraju Franklin. Carter so že dobili in vse gladko napreduje. Nova organizacija ima izvor v kontinentalnem kongresu in glavna zasluga, da je bila ustanovljena, gre Normanu Thomasu. Po vsej Ameriki se ustanovljajo slične organizacije in vse kaže, da bodo v doglednem času postale močna sila v delavskem gibanju, čeprav nimajo nikakih stikov z ADF.

Vse bi bolje napredovalo, ako ne bi bila delavska masa tako nezavedna. Cele kupe tiskovin se je že razdalo med ljudi, v katerih se je apeliralo, naj pošljejo delavske kandidate v legislature, da bo prišla socialistična stranka na krmilo, ki bo v resnici zastopala delavske interese, toda uspehi so majhni. Čas je že, da pride Norman Thomas v Belohišo, drugače bomo morali res jesti pasje meso in morda še podgane, kakor so jih v Parizu l. 1871.

Frank Kochevar.

Shod in drugo

Cleveland, O. — Depresije noče biti konec in se vleče ko mora že peto leto, toda delavstvo je še malo izučila. Ono še vedno čaka na Mojzesa in se ne zaveda, da je Mojzes samo, ki si lahko pribori pravo prosperiteto, ne kapitalistične, izobilje in veselje zase in svoje otroke. Samo učiti se je treba in združiti se v močni delavski falangi. Osebnosti kaprice ne bi smele nikogar odvrčati od delavske organizacije, posejanja shodov, predavanj itd. Ta strup je na žalost zelo razširjen posebno med nami Slovenci. Brezbriznost in malomarnost sta drugi ničvredni cvetki v našem delavskem vrtnu. Rojaki-delavci! Skrajni čas je že, če ste v resni-

ci napredni, da se nam žite v skupnem boju proti talizmu in fašizmu, ki imate sluge med Slovenci v landu. Sovražnik je na naša dolžnost je, da z možjo preprečimo njegove nakane.

Za združenje, disciplinirano je potrebna izo. Zato je potrebno, da delavce prave knjige in delavske piše, poseca shode in prija.

V petek, 4. maja, okrog popoldne sem stopil v d. Poljske zveze na Broadway ko so ravno stavkarji ostali Mills glasovali o vladdnega delavskega odli se vrnejo na delo ali na jejo s stavko. Odločitev ga odbora je poraz za delo so zvesto stali v stavki dnov, in tega se je večini karjev tudi zavedala. Ni stopil k odru, sem zapazil deklishe obzre, ki sem del na stavkovni straži majski proslavi čeških stov ter na proslavi prve ja v Metal Trades auditro se nabirale prispevke za karje. Vse so bile objokmeni je stopil sodrug Wa ki je bil na zborovanju valec za judovski socialni dnevniki. Vprašam ga, kani kani obrazi teh agilnih pomenijo. Odgovoril mi je na zborovanju nastopil posredovalec, ki je ugrin karje, naj glasujejo, da nejo na delo, ker stavka in tako izgubljena in Ro ne mara, da se s stavki vlačuje njegov program. vrnejo na delo, bo pozneje ni odbor skušal kaj napri korist delavcem. Te dela so z vso energijo nastopi odloku vladdnega delavsk bora in zahtevale od nje nastopi proti kompaniji, zna njihovo unijo takoj bi se volitve vršile šele avgusta, kakor je odločil odbor, ker do takrat bo panija odslovila vse akti nijske člane, mlačneže po hovala.

Ko so začeli deliti volke, je ogromna večina je je zapustila dvorano, volili. One so jih rotile, nejo in volijo, ali zama. ta so videla, da je v dvo atala večina tistih, ki so sovali, da se vrnejo na d ka ženska je zavpila: "smrt ko nazaj v prejšn nost!" Vsa dekleta, ki so jokane, so bile z žensko v stavki. Wayne mi vil, da je bil to eden naj gičnih prizorov in tudi o solzan, ko mi je pripot da je v teh mladih sreli volje in energije za razre

Ogromna večina nerat ki jim je vseeno, kaj se a la ven, druga manjšina plazecev je ostala, da pota vlada in kompanija za Manjšina poštenih, iskri jevnici, ki so ko mravlj nosile, da so ublažile o gim stavkarjem in njih o bo poražena. Dekleta se jo, kako bodo prezirana dajalec in nezavedne n to jih boli!

Potem je vladdni odbor znanil rezultat glasovan 1,800 delavcev jih je g 330, in sicer, da se vrnejo to 205, da nadaljujejo s do zmage pa 125. Nato giasil stavko za končan se delavci vrnejo v pond majja, na delo.

To sem napisal v pouk lju, da bo vedel, kaj se čakovati od nezavedne m Učite, izobražujte se, bomo potem lahko zanesli, na strani razredno zav delavstva.

Končno naj še omenim, sta v petek, 11. maja, v landu Norman Thomas, so didat za predsednika pri njih volitvah, in Roy Bur kandidat za governorja noisu. Vršil se bo banket sonie Templu, 3515 Euclid pričetek ob 6:30 zvečer. dena 75 centov. Ob 8. to pa na katerega bo vstop pro se želi udeležiti banketa, zgiasi pri spodaj podpi najkasneje do četrtka, 1 ja, zvečer.

Kdor more, naj se udele keta. Za shod pa ne bi ti nobenega izgovora. Louis Z

—Federated Pictures.

Zena governorja Pinchota v Penni (na desni) pomaga piketirati pred neko tovarno nogavičaric, ki so zastavkale.

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije)

NOVA RUDNIŠKA NESREČA V BOSNI—130 RUDARJEV MRTVIH

Kakaj je nastala 21. eksplozija metana v rudniku dolgem rovu (200 m pod zemljo). V rovu nahajalo 221 rudarjev, od katerih se jih je rešilo le 10 rudarjev ubitih. Najhujša nesreča v Jugoslaviji.

Ljubljana, 23. aprila. — Danes so dosegli v Ljubljani eksplozijo plina v rudniku v Bosni, v Kakaju, kjer je zaporedno več slovenskih rudarjev umrlo. Našli so jih na 221 m pod zemljo. Našli so jih na 221 m pod zemljo. Našli so jih na 221 m pod zemljo.

Našli so jih na 221 m pod zemljo. Našli so jih na 221 m pod zemljo. Našli so jih na 221 m pod zemljo. Našli so jih na 221 m pod zemljo. Našli so jih na 221 m pod zemljo.

Našli so jih na 221 m pod zemljo. Našli so jih na 221 m pod zemljo. Našli so jih na 221 m pod zemljo. Našli so jih na 221 m pod zemljo. Našli so jih na 221 m pod zemljo.

Našli so jih na 221 m pod zemljo. Našli so jih na 221 m pod zemljo. Našli so jih na 221 m pod zemljo. Našli so jih na 221 m pod zemljo. Našli so jih na 221 m pod zemljo.

Našli so jih na 221 m pod zemljo. Našli so jih na 221 m pod zemljo. Našli so jih na 221 m pod zemljo. Našli so jih na 221 m pod zemljo. Našli so jih na 221 m pod zemljo.

Našli so jih na 221 m pod zemljo. Našli so jih na 221 m pod zemljo. Našli so jih na 221 m pod zemljo. Našli so jih na 221 m pod zemljo. Našli so jih na 221 m pod zemljo.

Našli so jih na 221 m pod zemljo. Našli so jih na 221 m pod zemljo. Našli so jih na 221 m pod zemljo. Našli so jih na 221 m pod zemljo. Našli so jih na 221 m pod zemljo.

Našli so jih na 221 m pod zemljo. Našli so jih na 221 m pod zemljo. Našli so jih na 221 m pod zemljo. Našli so jih na 221 m pod zemljo. Našli so jih na 221 m pod zemljo.

šitvi ni več govora. Telefonska centrala je neprestano zaposlena. Iz vse države prihajajo vprašanja o katastrofi in o položaju. Javljajo se Ljubljana, Zagreb, Beograd. Sorodniki vprašujejo po svojih. Rudarji pa leže drug poleg drugega, v enostavnih črnih krstah. Okrog njih se gnetejo sorodniki in prijatelji ter iščejo svojce. Toda le težko jih je spoznati. Mnogo so mogli identificirati samo po ostankih oblek, čevljev, prstanih in drugih malenkostih.

Reševalci pripovedujejo, da so našli rudarje v raznih pozicijah. Nekateri so dvignili roke in tako jih je zatekla smrt, ki je morala nastopiti v trenutku. Mnoge rudarje so našli z žepnim robcem v roki in gotovo niso imeli niti toliko časa, da bi si ga pritiskali na usta in se tako zaščitili pred plinom. Toda to so šele žrtve, ki so bile bolj oddaljene od samega mesta eksplozije. Do tod doslej še niso mogli prodreti, ker je rova zasut, vrhu tega pa je začela vdirati v rove voda, ki stoji že do pasu visoko, kar silno otežuje vsako nadaljnjo akcijo. Vse sesalke za vodo so se pokvarile in sedaj z vso naglico montirajo nove, da čim prej izčrpajo vodo in nadaljujejo reševanje.

V Kakaju je večer prispela tudi posebna preiskovalna komisija, ki jo je odredil predsednik vlade g. Nikola Uzunović. V komisiji so zastopniki notranjega, socialnega in rudarskega ministrstva ter rudarski strokovnjaki sarajevske rudarske direkcije.

Tudi danes se je reševalna akcija nadaljevala z vso vnelo, vendar pa napreduje silno počasi, ker so rovi še vedno polni vode in strupenih plinov. Reševalci morajo delati samo z maskami in jih morajo v kratkih presledkih zamenjati. Doslej je ugotovljeno, da je bilo v času eksplozije na delu 221 rudarjev. 91 se jih je rešilo z begom in leže po večini v bolnišnici. Iz rova so doslej spravili na dan 52 trupel, dočim je usoda ostalih 78 rudarjev docela neznana. Ni pa več nobenega upanja, da bi jih rešili še žive. Strokovnjaki pa se tudi boje, da je po eksploziji nastal v rovu požar, kar bi katastrofo še povečalo.

Atentat na zagrebško policijo. — V poslopju policijske uprave v Zagrebu je prišlo do hude eksplozije, ki je povzročila precej škodo na poslopju. Človeških žrtev ni. Uvedli so strogo preiskavo, da bi našli atentatorje.

Prometna nesreča. — Iz Novog mesta sta se vozila na motociklu v Metliko domov cestni nadzornik Pavel Derganc in uradnik Pavel Česnik. Pri Windischerjevem hotelu pa jima je pripeljal nasproti tovorni avto, ki je zavozil naravnost v motocikel ter oba potnika vrgel v velikem loku z vozila. Derganc je dobil nevarne poškodbe v prsnem košu in ima zlomljeno nogo, Česen pa ima hudo rano na nogi. Oba sta bila prepeljana v kandijsko bolnišnico.

Umrli so: v Mariboru Marta Moranova, v Ormožu trgovec in posestnik Rado Polak, v Radečah 64 letni sodni oficijal Anton Gostiša, v Zagorju ob Savi 89 letna Marija Koželjeva.

Ali ste naročili na dnevnik "Prosveta"? Podpišite svoj list!

Repati ljudje

Novorojenček v Londonu z repom. Zgodovina je polna takih primerov. Veda ima edino pravilno pojasnilo.

London, v aprilu. — Dne 18. januarja t. l. je bil poročni odelek neke bolnišnice v Londonu v velikem razburjenju. Kot blisk se je po vseh kotih bolnišnice razširila vest, da se je narodilo dete moškega spola s tri palce dolgim repom.

Vsi zdravniki v bolnišnici, bolničarke, sluge in celo kuharice so drle v porodnišnico in tam je strežnica z nekim ponosom držala v rokah novorojenčka, ki je bil čisto normalen. Dete je imelo živahne oči in maso črnih las na glavi, vse je bilo v redu, le na zadku mu je visel rep. Rep je visel ohlapno dol, ko pa so otroka malo popraaskali naokoli, se je rep zavil kakor svinjski rep.

Ves London je bil pokonci. Dan za dnevom so znanstveniki in radovedni obiskovalci bolnišnico in gledali otroka z repom. Bil je to prvi slučaj te vrste v Londonu in nihče ni hotel zamuditi prilike, da vidi repata na lastne oči. Medicinske avtoritete so zapisale že mnogo govoric o repatih otrocih na Angleškem, ampak direktne priče ni bilo. Vsakdo je slišal, da je nekdo drugi videl ... Zdaj pa je bil tu dokaz.

Otroka z repom so fotografirali navadno in z Roentgenovimi žarki. Dognali so, da je popolnoma normalen v vseh ozirih. Rep je bil podaljšek hrbtnice natančno na onem mestu, kjer ima vsak človek okrnjene repne koščice. Te koščice so bile pri londonskem detetu docela razvite in obdane z mišicami, krvnimi žilicami in živci.

Bila sta pa dva človeka v Londonu, ki ju je repato dete silno bolelo. To sta oče in mati otroka, ki sta respektirana človeka, verna in skromna; oče je obrtnik. Repatec je njun drugi otrok. Prvi otrok, hčerka, je docela normalen in star tri leta. Znanstveniki so prosili mater, naj jim prepusti otroka, da bodo opazovali rast repa. Otroku so skrbno čuvali v zavodu in skrbeli bodo zanj kakor nihče drugi. Zaman je bila vsaka prošnja. Mati kakor oče sta odločno zahtevala, da mora biti rep takoj odrezan. Za nobeno ceno se nista dala prepričati in odvrgniti od svojega sklepa.

Otroku so odrezali rep 20. februarja t. l. Do tistega časa je rep zrasel za pol palca. Amputacija je bila lahka. Rep je bil odrezan čisto pri koži in dotično mesto se je že zacelilo. Otroku je v marcu zapustil bolnišnico in zdaj je doma pri starših.

Odrezani rep se zdaj nahaja v posodi s špiritom v muzeju Royal College of Surgeons v Londonu. Tam je že večja zbirka takih repkov—pravih in dvomljivih.

Dejstvo, da se je že mnogo ljudi narodilo z repom, je že davno znano. Medicinski zapiski in drugi spisi omenjajo individualne, ki so zrasli in umrli z repom dolgim dva čevlja do dva čevlja in pol. Govorice, ki so stare stoletja, da žive "neke" na svetu—omenjena je bila največkrat Greenlandija in tropični otok Borneo v Indijskem morju—repati ljudje, se še danes ponavljajo, ampak do danes znanost še ne ve ničesar o repatih ljudih.

Kaj je vzrok, da se-rode ljudje z repom?

Pojasnitev v prejšnjih časih je bila navadno fantastična in na starše ter repatce je učinkovala s strahom in grozo. Cerkveni oblastniki in "učenjaki" v službi cerkve niso mogli pojasniti drugače, kakor da je imel "hudič prste zraven".

Moderna veda ima popolnoma pravičen in zanealjiv odgovor. Vsak človeški zaplodek (embrijon) v materinem telesu ima rep, ko je star pet tednov. Ta rep se v nadaljnjem razvoju otroka navadno izgubi, ampak primeri se, da se rep v silno redkih slučajih ne izgubi in razvija se z ostalim telesom vred in tedaj se rodi repato dete in zra- ste repat človek. Narava se zmo- ti ali spozabi ... To je dokaz, da v naturi ni nič perfektnega.

Zakon biogeneze nas uči, da ima človek v sebi in na sebi več "rudimentov" ali spominov, ki nas spominjajo na ono pradžavo dobo, ko je bil živalaki prednik človeka repat. To dokazuje človeški zaplodek, ki je repat do petega tedna svoje starosti. Vsak človek ima na koncu hrbtnice okrnjene repne koščice pod ko-žo. Prav take okrnjene koščice pod kožo ima kit, kjer so ostanki nog njegovega prednika.

Zanimalo vas bo!

Prazgodovinski človek se je silno dobro razumel na obdelavo blaga. V oblekah prazgodovinskih človeških trupel so našli šive, popravila in krpanja, ki bi delala čast še vsaki današnji gospodinjici.

"Norimberški lijak" je bila knjžica, ki je izšla l. 1467 in je vsebovala navodila, "kako se v šestih urah naučiš nemškega pesnikovanja in rimanja".

Na kalifornijski obali je velikanski zemeljski plaz pred kratkim zasul lokomotivo. Našli so jo s pomočjo magnetne igle. Iskaleci so šli z njo preko zasutega ozemlja in tam, kjer se je postavila navpično, so začeli kopati in so se tudi dokopali do stroja.

Zaradi 30 letne vojne je nemško prebivalstvo padlo od 16 na 4 milijone. Saška je izgubila v enem samem letu 900,000 ljudi zaradi vojne, lakote in bolezni, prebivalstvo Virmberške je v 7 letih padlo od 400,000 duš na 50,000.

Za pariško svetovno razstavo l. 1937 nameravajo zgraditi stolp, ki bo meril v višino 630 ali celo 700 m. Vsekako bi bila to najvišja zgradba na svetu, kajti sedanji prvak, Empire State Building v New Yorku, meri "samo" 375 m.

Prvo evropsko kavarno so otvorili l. 1652 v Londonu. Čaj je v Nemčijo uvedel okrog l. 1860 holandski zdravnik Bontekoe, ki je v nekem propagandnem spisu svetoval za zdravje—100 do 200 čaj čaja na dan ...

Zuželke zavzemajo dve tretjini vsake živalskega sveta. Doslej so znanstveno obdelali že 384,000 vrst zuželk.

Laboriti zahtevajo ponovno štetje glasov

Pravijo, da je bil župan Mahoney poražen z volilno korupcijo.

St. Paul, Minn. — (FP) — Odmevi zadnje občinske kampanje, ki je prinesla poraz laboritom, še vedno odjekajo v tem mestu. Tudi ne bodo ponehali, dokler ne pride do ponovnega štetja glasov, kar zahteva poraženi delavski župan William Mahoney in njegova farmer-laboritaka stranka.

Mahoney je bil poražen s 412 glasovi; od šestih aldermanov kandidatov farmarsko-delavske stranke so bili poraženi tudi štirje laboriti. Vseh glasov je bilo oddanih 94,314, kar je rekord. Laboriti pravijo, da je reakcija zmaga za volilno korupcijo, vlad česar zahtevajo ponovno štetje.

Zadnje občinske volitve so bile najburnejše v zgodovini tega mesta. Potegnile so mejo med reakcijo in progresivnim elementom. Kakor v drugih mestih, kjer je delavstvo močan politični faktor, tako se je tudi tukaj združila vsa reakcija, demokraci in republikanci, v fronto "neodvisnežev". Zgodilo se je slično ko v Milwaukeeju ali Readingu, Pa., kjer so socialisti najmočnejša stranka.

Za farmer-laborite so bile te volitve dobra šola. Pri zadnjih predsedniških volitvah so na primer agitirali za Roosevelta, demokratje so podpirali pa državno farmarsko-delavsko listo. Oboji so — zmagali. In medtem ko so bili demokratje prej le še senca, so jim predsedniške volitve prinesle novo moč. Kot stranka so bili najbolj prizadeti republikanci, ki so bili v Minnesoti potisnjeni na tretje mesto.

Pri zadnjih volitvah v St. Paulu so bile pa pozabljene "diference" med starima strankama. Republikanci kot manjšinska stranka so postali zavezniki demokratov in jih podpirali na vsej črti. Skupno so vodili eno najumazanejših kampanj proti "farmarsko-delavskim komunistom".

Demokrate in republikance je združil elektrarski trust, proti kateremu je vodil župan Mahoney ostrejšo kampanjo ves čas svoje administracije, posebno pa pri zadnjih volitvah.

Komunistični babbav je minnesotaka reakcija dvignila proti farmarsko-delavski stranki po zadnji konvenciji, ki je sprejela socialistično platformo. Farmer-laboritom je naprtila fikeljo, da hočejo vse konfiscirati, dasti ni za konfiskacijo niti levo krilo stranke. Rezultat vsega tega je, da so postali voditelji farmarsko-delavskega gibanja po sentpavelskih volitvah še bolj konservativni ter pričeli z deflatiranjem socialističnih točk v strankini platformi.

Metodisti odslovili suhaške fanatike

Jackson, Miss.—Metodistična sekta ameriških protestantov se je končno streznila in je zadnje dni na svoji generalni konferenci v tem mestu odpravila notorični "splošni odbor za zmernost in socialno blaginjo", ki je pod njeno firmo dolga leta vodil fanatične kampanje za prohibicijo. Na čelu tega odbora je bil znani ultrasuhaški fanatik in metodistični škof James Cannon, ki je zdaj dobil zasluženi pokoj.

Pet letal padlo; enajst mrtvih

Chicago. — Zadnja nedelja, dan rekordne vročine po srednjem zapadu, je bil tudi dan letalskih nesreč. Pet privatnih letal je bilo uničenih in enajst oseb je izgubilo življenje.—Trije moški in ena ženska so se ubili v Houstonu, Tex., in dva moška ter ena ženska so zgoreli v Fultonu, N. Y.; ostale tri nesreče so bile v New Marketu, N. J., San Franciscu, Cal., in v Soda Springsu, Idaho.

Štrajk avtinskih delavcev v St. Louisu končan

St. Louis, Mo.—Čez 3000 delavcev v avtinskih tovornih Chevrolet in Fisher Body se je v ponedeljek vrnilo na delo, ko so stavkarji v nedeljo sprejeli novo pogodbo med unijo Federal Automobile Workers in General Motor Co.

—Fotografirano v Parizu.

Delegacija dolžničarjev, ki je predložila predsedniku Rooseveltu petico s 500,000 podpisov za preiskavo o propadlih stavbnih bonjih ali zlatih hipotekah, ki so požrle milijone dolarjev investicij.

Emile Zola:

GERMINAL

POSLOVENIL ALFONZ GSPAN

Strojniki, ki je stal pri vzvodih in prilaščeval signalnemu zvonce, ni odmaknil oči od kazala, kjer so bili označeni z zarezami vsi gali šahti in razne njihove etaže ter so se dvigali in spuščali na vrvcih viseči koščki svinca, predstavljajoči dvigalne koše. In vsakokrat, ko je stroj tekel, sta se dva bobna, dve mogočni kolesi s premerom petih metrov, ki sta se nanju navijali in odvijali v obratnem smislu dve jekleni vrvi, sukala s tolikšno hitričico, da ju ni bilo drugega nego siv prah.

— Pazite vendar! so zakričali trije delavci, ki so vlekli orjaško lestev.

Skoraj bi bili Stefana stisnili. Njegove oči so se privadile, gledal je, kako so brzele po zraku vrvi, več ko trideset metrov dolge jeklene vrvi, ki so vodile nekoliko strmo do stolpa, tam spremenile s pomočjo vreten svojo smer in se nato spuščale navpik v šaht, obtežene z dvigalnimi koši. Železno ogrodje, podobno visokemu stolpu, je nosilo vretena. Vrvi so švigale neslišno, brez sunkov kakor ptice; bilo je neprestano drčanje, neprestano nihanje neizmerno težke vrvi, ki je mogla dvigniti do dvanajst tisoč kilogramov s hitrostjo desetih metrov na sekundo.

— Pazi, za božjo voljo! so spet zakričali delavci, ki so nesli lestev na drugo stran, da bi pregledali vretena na levi.

Počasi se je Stefan povrnil v sprejemališče. Ta orjaški polet nad glavo ga je bil omamil. Ves trepetajoč od prepiha je opazoval premikanje košev, gluho od ropota huntu. Kraj šahta je delovala signalna naprava, težko klavirno na vzvod je udarjalo na tla, kadar je kdo spodaj potegnil za vrv. En udarec za obstanek, dva za spuščanje, trije pa za dviganje, neprenehoma je udarjalo kakor bet in pregluševalo ropot, vmes pa je glasno pel zvonec. Delavec, ki je vodil obrat, je le še povečal truš, ko je vpil v trobilno strojniki razna povelja. V vsem tem ropotu so se koši pojavljali in izginjali, se praznili in polnili, ne da bi Stefan kolikaj razumel vse to zamotano delovanje.

Le eno je dobro razumel; šaht je goital ljudi v požirkih po dvajset, trideset s tolikšno lahkoto, da se je zdelo, kakor da jih sploh ne čuti v goltancu. Ob štirih se je začelo spuščanje delavcev. "Prihajali so iz barake bos s svetilko v roki in čakali v gruščah, da jih bo dovolj. Brez ropota, tiho se premikajoč kakor nočna žival se je dvignil iz črne globine železni koš in se s svojimi štirimi nadstropji, katerih vsako je bilo naloženo s dvema polnima huntoma premoga, obesil v zaklopke. Delavci, vsak na svojem odru, so izlekli hunte in jih zamenjali z drugimi, praznimi ali pa že prej naloženimi z jamskim lesom. A v prazne hunte so se nagnetli delavci, po pet in pet, do štirideset hkratu, dokler niso bili razpredelki polni. Iz trobila je zadonelo povelje, nato zamolklo, nerazložno mukanje, nekdo je še štirikrat potegnil za signalno vrv, "zazvonilo je za meso", da se najavi spodaj ta tovar človeškega mesa. Potem se je koš najprej rahlo dvignil, se mirno pogreznil, nato je švignil ko kamen, za njim pa je trepetala in bežala le vrv.

— Ali je globoko? je vprašal Stefan rudarja, ki je čakal z zaspanim obrazom kraj njega.

— Pet sto štiri in petdeset metrov, je odgovoril možak. Vmes so štiri etaže, prva je pri tri sto dvajsetem metru.

Oba sta umolknila in upirala oči v vrv, ki se je spuščala. Stefan je spet vprašal:

— Pa kadar se to utrga?

— O! kadar se utrga...

Rudar je končal s kretnjo. Bil je on na vrsti,

koš se je spet pojavil s svojim lahkotnim gibanjem brez navora. Počepnil je vanj s tovariši, spet se je pogreznil in se spet prikazal komaj čez štiri minute, da pogoltno nov tovar ljudi. Pol ure je šaht tako goltal v večjih ali manjših požirkih, kakor je bila že globoka etaža, do katere so se ljudje spuščali, a to brez prestanka in venomer lačen, z orjaškim črevesom, da bi bil mogel prebaviti kar cel narod. Polnilo se je to in polnilo; črna tema pa je ostala mrtva, in koš se je dvigal iz praznine z vedno istim požrešnim mirom.

Stefana se je lotila naposled tista ozlovoljenost kakor prej na nasipu. Čemu bi se trafil? Ta višji paznik ga bo prav tako odslovil, kakor so ga drugi. Nekako čudno tesno mu je bilo, pa se je odločil: šel je in se ustavil šele pred poslopjem za parne kotle. Vrata so bila odprta na stečaj in videl je sedem kotlov na dve peči. V beli sopolari, ki je sikala iz cevi, je stal kurjač in nalagal peč, iz katere se je čutila žareča vročina prav do praga; mladenič pa, vesel, da mu je bilo gorko, se je jel približevati. Tedaj je srečal novo gručo rudarjev, ki je prihajala v rudnik. Bili so Maheuovi in Levaque-ovi. Ko je na čelu gruča zagledal Katarino z njenim ljubkim deškim obrazom, se mu je porodila babjevrna misel, da bi tvegal poslednje vprašanje.

— Siliš, tovariš, ali ne potrebujejo tukaj kakega delavca za kakršno si že bode delo?

Presenečeno ga je gledala; glasu, ki se je tako nenadno pojavil iz teme, se je bila nekoliko ustrašila. Maheu, gredeč za njo, pa je silal ter odgovoril in za hip pokramljal. Ne, nikogar ne potrebujejo. Ta uboga delavska para, blodeča po cestah, ga je jela zanimati. Ko sta se razšla, je dejal ostalim:

— Hm, tudi nam se še lahko to primeri... Ni da bi se človek pritoževal, so ljudje, ki ne morejo ne živeti ne umreti.

Gruča je krenila naravnost proti baraki, razsežen, sirovo ometanem prostoru, kjer so stale ob stenah krog in krog omare na ključavnice. Na sredi je stala nekakšna železna peč brez vrat, ki je bila vsa razbeljena in natrpana z žarečim premogom, da so koščki prasketali in se usipali na sprana tla. Sobo je razsvetljevala le ta žerjavica in njen krvavi sij je plesal preko lesene obloge do stropa, ki je bil umazan od črnega prahu.

Ko so Maheuovi vstopili, se je v tej hudi vročini razlegel smeh. Kakih trideset delavcev je stalo s hrbiti proti ognju in se z nasladi cvrlo. Pred vstopom v jama so vsi tako prihajali semkaj, da bi se njihova koža pošteno pregrela, da bi vzeli toplote s sabo in da bi potem laže kljubovali vlagi v šahtu. A danes so se prav posebno zabavali. Smejali so se Mouquetki, osemnajstletni vlačnici, krepki deklini z ogromnim nedrijem in tako zadnjico, da je pokala jopica in hlače. Stanovala je s svojim očetom v Reuillartu; stari Mouque je bil konjar, Mouquet, njen brat, pa vozač, a ker so imeli delovni čas različen, je prihajala sama v rudnik. Poleti v žitu, pozimi pa prislonjena ob kak plot, se je vdajala veselju s svojimi ljubimci, ki jih je menjavala vsak teden. Po vrsti se je vdajala vsemu rudniku, šla je tovarišem iz rok v roke brez vsakršnih posledic. Ko so ji nekdo oponašali nekega marčienneskega žrebčarja, bi se skoraj razpočila od jeze; kričala je, da preveč spoštuje samo sebe in da si da odsekati roko, če se more kdo bahati, da jo je kdaj videl s kom drugim kakor z rudarjem.

(Datje prihodnjšč.)

Kako nekaj dokažemo?

Znanost pozna pet možnosti

Če mož trdi, da mora biti v kleti še najmanj petnajst stotov premoga, ga žena lahko povede v klet in mu pokaže, da ga ni niti za tri stote. Ta dokaz "na oči" (ad oculos); kakor sploh vsako dokazovanje, pri katerem se o resničnosti kakšne stvari prepričamo na podlagi naših čutov, je najboljši, daai tudi ne vedno najzanesljivejši.

Če nam pogled n. pr. kaže, da je zemlja ploska in da se sonce spreha na svoji dnevni poti okoli zemlje, ali če nam roka, ki smo jo iz mrzle vode vtaknili v mlačno, pripoveduje, da je mlačna voda gorka, tedaj vemo, da gre za čutno prevaro in da so nas naša čutila pustila na cedilu. Pogosti so pa tudi primeri, ko čuti za kakršnokoli sklepanje, dokazilo ali zmotno, sploh ne prihajajo v poštev in v teh primerih si mora znanost, ki je v prvi vrsti navezana na dokaze, pomagati na druge načine.

Učitelji govorne umetnosti razločujejo tu pet vrst dokazov: avtoritetni, indirektni, dokaz po nakli (analogiji), induktivni in deduktivni.

Avtoritetni dokaz je med temi menda najbolj nezanesljiv in ga vsaj znanost proglaš za navideznega. Samo Pitagorovi u-

čenci so ga močno upoštevali, "autos epha", "on (Pitagora) je dejal", je bila formula, ki je odpravljala vsak ugovor. Pitagora ni bil pač samo matematik in filozof, temveč tudi politični voditelj in baš v politiki so se ljudje do danes prav tako radi sklicevali na avtoritete kakor v cerkvi. Takšno sklicevanje pa je postalo današnjemu, bolj skeptičnemu človeštvu, že precej od muh in pričakovati je, da bodo ustanove, ki se opirajo samo na avtoritete, prej ali slej prenehale imeti vlogo v človeškem življenju.

Indirektni dokaz se opira na to, da bi bilo nasprotno naziranje nesmiselno. Nekdo si hoče kupiti vrtil, toda previden prijatelj ga svari, češ, da mu bo vrtil povzročal samo velike tekoče stroške in nazadnje veliko zgubo. Mož se brani: "To je nemogoče! Tisočih malih uradnikov in delavcev si omisljajo vrtil in jih obdelujejo desetletja. Tega vendar ne boš trdil, da jih vzdržujejo zgolj zaradi zgube. Saj denarja za takšen luksuz niti nimajo — torej jim morajo vrtili sami nekaj donášati." Takšen posredni dokaz pa učinkuje pogostoma seveda le malo prepričljivo. Smatramo ga bolj za nekakšen uvod in smo razočarani, če mu ne sledi kaj stvarnejšega.

Dokaz po nakli. Francoski masni psiholog Gustave Le Bon pravi, da dosega ljudski go-

vorniki svoje največje uspehe s površnimi primerjavami in posplošenji poedinih primerov. Metoda je prastara in je vsaj na prazne ljudi tudi vedno učinkovala. Če pravi n. pr. Machiavelli v svojem "Vladarju", da bo človek iz preprostega ljudstva najbolje razumel vladarjevo bistvo, ker je tudi gore najboljše razumeti iz nižin, je skušal svoje misel dokazati s takšno analogijo. Lep dokaz — kakor da bi tisti najboljše vedel, kako je na gori, ki ni nikoli na gori bil! Najobsežnejšo moderno zbirko analogijskih dokazov nam nudi Spenglerjev "Propast zapada" — zato pa tudi ni knjige in teorije, ki bi stala na bolj lončenih nogah, nego je Spenglerjeva teorija.

Trezní znanstvenik skoraj ne priznava drugega dokaza razen induktivnega. Ta gre takole: iz posameznih opazovanj se polagoma gradijo splošni zaključki: Žaba je zelena, puščavni lev rumen, polarna lisica bela: mnoge živali nosijo barvo svoje okolice in ta barva jih dela v tej okolici težko vidne — torej jo nosijo zaradi zaščite. Politik dokaže, da je neka uprava koruptna, a tem, da uavede vrsto korupcijskih primerov. Čim večje je število poedinih primerov, tem bolj šla je dokaz.

Med tem ko se induktivni dokaz giblje od spodaj navzgor, od poedinega k splošnemu, je de-

duktivni dokaz usmerjen baš nasprotno, od splošnega k poedine-mu. Posebno filozofi, pesniki in drugi ljudje s fantazijo in "posebnimi nameni" oprajo svoje trditve radi na dedukcije, a pri tem se lahko tako strašno zmotijo kakor tisti politik, ki bi hotel iz splošno ugotovljene korupcionarnosti neke uprave sklepati, da je ta in ta uradnik te uprave, ki ga niti ne pozna, tudi korumpiran. Še slabše je, če temelji splošna sodba na majhnem številu primerov. Filozofije vseh časov so n. pr. delale vse mogoče deduktivne sklepe na temelju presenetljivo majhnega števila poedinih izkustev, zato pa jo je filozofija tudi srečno pripeljala tja, da jo resna znanost dandanes ne smatra več za polnovredno duševno disciplino. Deduktivni dokaz je dopusten sploh samo v področjih, ki jih človek po izkustvih in drugače najtemeljiteje obvlada. —Kr.

Skrivnosti svetlobe

Brzina svetlobe se zmanjšuje? — Ali bo propadel svet v temi?

Ze pred dolgim časom so se pojavili v nekaterih glavah znanstvenikov in mislecev dvomi, da-li so naše utrjene mere in uteži v resnici tako utrjene, kakor ljudje v splošnem mislijo. Razna znamenja so kazala, da s temi merami in utežmi vendarle ni vse tako v redu. Potem je prišel prof. Einstein in dokazal, da je meter v bliskovito vozečem vlaklu krajši nego isti meter na postaji in da poteče tudi 60 minut na nezmotljivem kronometru v brzem vlaklu hitreje nego na isto tako nezmotljivem časomeru v postajni čakalnici. Seveda je treba ta dejstva v ozkih zemeljskih razmerah razumeti le v prenesenem pomenu, vidne pa postanejo nedvomno v vesoljnostnih razmerah, pri najvišjih brzinah in največjih oddaljenostih. Vsekako so postale vse mere in uteži po Einsteinovi teoriji zelo relativne, vse naše fizikalno svetovno naziranje se je moralo iz temelja spremeniti.

Bilo pa je neko merilo, ki se ga ni dotaknila niti Einsteinova prevratna teorija. Brzina svetlobe, največja sploh možna brzina, se je videla tako Einsteinu kakor vsej moderni fiziki nekaj nespremenljivega. To je brzina, ki so jo z dolgotrajnimi in zelo kompliciranimi poskusi od Foucaulta do Michelsona določili končno na 299.796 km ali okroglo 300.000 km na sekundo. Z isto hitrostjo brzi električni, brezlični valovi skozi prostorje.

Svetloba je milijonkrat hitrejša od zvoka, prepad med obema brzinama je silovit, čeprav je tudi brzina zvoka v primeri z brzino naših strojev še vedno prav velika.

Vzemimo primer govornika pred mikrofonom. Zvok njegovega glasu bo rabil za meter razdalje do mikrofona dalj časa nego brezlični val, ki prenaša njegovo besedo iz Ljubljane v Aleksandrijo. Pri kakšnem prenosu iz ljubljanske opere bo kitajski poslušalec radia v Pekingu prej zaslišal zvoka kakšne arije iz te opere nego poslušalec na vrhu galerije v Ljubljani, takšne so razlike med zvokom in brezličnimi oziroma svetlobnimi valovi. A vendar potrebujejo celo ti valovi dolga leta, da premostijo razdalje med zvezdami. Če bi danes oddajali koncert na zemlji brezlično hipotetičnim prebivalcem najbližje stalnice, bi ga slišali šele čez 4 in pol leta. Če bi človek ob svojem nastopu na zemlji pred davnimi stotisočletji oddal svoj prvi glas brezlično prebivalcem kakšnega planeta, ki kroži okrog kakšnega sonca v pramegli Andromede, bi ta glas še do danes ne došel tja.

Tolikšne so razdalje v vesoljstvu in ni čudno, da je znanost instinktivno stremela vsaj po nekem merilu, ki bi ji bilo v teh prepadnih razdaljah trdna, nespremenljiva opora. Menila je, da ima takšno merilo v brzini svetlobnega žarka (hitrejša brzina ni mogla dognati). Toda raziskovanja najnovejšega časa kažejo, da v svetovju večne stalnosti tudi svetlobni žarek ni stalen. Sprva je prof. Michelson sam po dolgotrajnih poskusi ugotovil neko periodično

Nekaj novega! Židovski fašisti v Brooklynu so se s fašističnimi pristaši Hitlerja in 40 je bilo ranjenih. fašisti nosijo plave srajce.

spremembo v njegovi hitrosti. Lahko da je bila pomota, toda potem je potrpežljivo raziskovanje učenjaka Gheury de Braya pokazalo, da je hitrost svetlobnega žarka za znatni iznos 500 km na sekundo manjša, nego so menili doslej. Tudi sedaj so mislili, da gre za pomoto, a novi poskusi so pokazali, da je prava brzina celo za 1000 km manjša. Nastala je celo teorija, da brzina svetlobe stalno nazaduje. Kakšne posledice utegne to imeti? Pomislimo samo to, da bi utegnili ta brzina svetlobnih žarkov s sonca postati enaka ničli. Sonce bi za nas ugasnilo. Toda brez svetlobnih žarkov ni tudi toplotnih — zemlja in vse, kar je na njej, bi moralo umreti v grozotni temi in še grozotnejšem mrazu.

Tako daleč sicer še nismo, mogoče bodo ugotovili, da brzina svetlobe ob drugih prilikah prav tako narašča, kakor sedaj dozdnevno pada. Vendar pa je vera v nespremenljivost vsaj ene vrednosti za vse čase omajana. Niti svetloba nam ne more biti merilo, na katero bi se brez pomisleka zanesli. Za nameček je pariški profesor Salet znanstvenemu svetu postregel še z eno senzacijo: z večletnimi in skrajno skrbnimi meritvami je namreč dognal, da se svetloba na zemlji širi za okrog 2000 km počasneje nego v vesoljni prostornini, a brzina svetlobe z različnih zvezd je sploh različna...

Ljubezen?

Stalno omizje obuja spomine.

"Dvajset let sem že poročen", pripoveduje nekdo, "in razen enega edinega dne v mesecu sem vsak večer pri svoji ženi doma".

"To je ljubezen", meni drugi.

"Ne, to je revma", odvrne prvi.

POD BIČEM U... ali: kako gleda divjak zirano človeško dr...

Civilizirani človek ure. Če mu ura reče, da tedaj je. Če mu reče, da spet, odide spat. Če mu naj hiti, tedaj hiti, ka le more. Ura je tiran. Ta novi nazor o civil vira od nekega otočana otokov, ki je bil dolga žabnik nekega misijona jini na Novi Guineji. Skupno s svojim gos je obiskal Melbourne, glavni mest avstrals oz. dominionov in je tem prvi v stik s civilni njegovem mnenju ima cija tudi svoje senče.

Videl je letala, par dukte, mostove, preko dirjali vlaki, videl je le—pred vsem pa je Povsod same ure. "Deur in mali otroci z ura jih je označeval. "Na naših otokih je kadar so lačni. V Melb jedo, ko jim zapove ur "Kaj se pa zgodi, če ni?" se je nadalje vpra čakajo, dokler ne bodo pa da ura najbrž dru lja."

In kar se ljudi tiče, val otočan s Fidžijev preveč na kupu in hodi tro. "Zakaj se vsem ta Po mojem mišljenju l samo—zaradi ure. Lj ujo ur. Če bi se tako ne bi najbrž razsrdili ure. želi in si tudi nihče ne se zameril uri. Tako so darji ljudi."

Kaj pa če se divjak ne moti? Prič.

Ali ste že naročili Pr Mladinski list svojem lju ali sorodniku v de To je edini dar trajne ki ga za mal denar lah te svojem v domovino.

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hr slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLA S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne Čene smerno, unajko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTER

2657-59 So. Lawndale Avenue

Telefon Rockwell 1944

Chicago, Ill.

Tam se dolo ne šolje tudi vse ustane pabno